

19. Сагатовский В. Основы систематизации всеобщих категорий / В. Сагатовский. – Томск : Издательство Томского университета, 1973. – 432 с.
20. Тестер К. Медиа и мораль / К. Тестер // Контексты современности – II ч. : [хрестоматия] / сост. и ред. С. Ерофеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Казань : Издательство Казанского государственного университета, 2001. – С. 52.
21. Арістова І. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади : автореф. дис. ... д. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / І. Арістова ; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2002. – 39 с.
22. Беляков К. Управление и право в период информатизации : [монография] / К. Беляков. – К. : Издательство «Компьютерно-издательский, информационный центр», 2001. – 308 с.
23. Савінова Н. Кримінально-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти : [монографія] / Н. Савінова. – К. : ТОВ «ДКС», 2012. – 342 с.
24. Mediaspace: Place, Scale and Culture in a Media Age/ edited by Nick Couldry and Anna McCarthy. New York: Routledge, 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://books.google.com.ua/books?id=8XeCAgAAQBAJ&pg=PA31&lpg=PA31&dq=Mediaspace+public+Place&source=bl&ots=iZlxScoeRN&sig=vH7Jk2eZbUONMrptGLtjVIPmweM&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwixu4z87rPKAhUDBywKHU91CsYQ6AEI#v=onepage&q=Mediaspace%20public%20Place&f=false>.
25. Scannell P. Radio, television and modern life. – Oxford : Blackwell, 1996. – Pp. 204
26. Дискурсивный анализ / Фонд знаний «Ломоносов». – К. : ТОВ «ДКС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lomonosov-fund.ru/enc/ru/encyclopedia:0127182>

УДК 34/614.841.41:630*13:504.03

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЛІСОВИХ ПОЖЕЖ CAUSES OF FOREST FIRES

Гулак О.В.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті здійснено аналіз причин виникнення лісових пожеж, визначено коло проблемних питань у розрізі дослідження та сформульовано власні висновки, спрямовані на розв'язання проблем, пов'язаних з безпечною життєдіяльністю людини, суспільства і держави у цілому.

Ключові слова: причини виникнення лісових пожеж, небезпека в результаті лісової пожежі, наслідки лісових пожеж поблизу Чернобыля, радіаційно вражена територія.

В статье проведен анализ причин возникновения лесных пожаров, определен круг проблемных вопросов в разрезе исследования и сформулированы собственные выводы, направленные на решение проблем, связанных с безопасной жизнедеятельностью человека, общества и государства в целом.

Ключевые слова: причины возникновения лесных пожаров, опасность в результате лесного пожара, последствия лесных пожаров вблизи Чернобыля, радиационно пораженная территория.

The article analyzes the causes of forest fires, defined the terms of the problematic issues in terms of research and formed own conclusions aimed at solving problems related to safe human activity, society and the state in general.

It is noted that at the moment Ukraine, like many countries of Europe and America, is at the epicenter of forest fire hazards. In particular, in 2017, the number of fires in open territories increased significantly on the territory of the state.

And despite the global forest fires that are becoming more and more widespread and frequent every year, the world community is concerned about forest fires in our region of alienation, which, by their consequences, are too significant, since they liberate and raise in the air of those radionuclides that are deposited on the surface of the earth. At the same time, over the past few years, the number and extent of forest fires near the Chernobyl Nuclear Power Plant has increased.

According to statistics, human activity itself is the main cause of the occurrence of fires in natural ecosystems. The most common causes of forest fires associated with the human factor are: the lack of timely extinguishing of grass fires, which are either carelessly or deliberately fired, especially on agricultural land and often lead to much heavier forest and peat fires; fire in reserves, forest protection centers, in forests that are in use by different owners, mainly agro-forestry or communal forest enterprises, where the level of fire safety is poorly controlled, and therefore, far from always complies with regulatory requirements.

Consequently, the attention of academics, practitioners and relevant authorized representatives of the state should now focus on the development of joint, effective mechanisms to optimize the hazards associated with fire disasters, in particular in forest areas.

Key words: causes of forest fires, hazard as a result of forest fires, consequences of forest fires near Chernobyl, territory affected by radiation.

Наразі Україна перебуває в епіцентрі небезпечних ситуацій, особливо загрозливими серед них постають пожежні небезпеки. Окрему їх когорту представляють лісові пожежі.

Весняно-осінній період в нашій державі характеризується значною кількістю пожеж в екосистемах, які заважають величезного клопоту та негативних наслідків. Ще не встигла наша держава та її населення відійти від надзвичайних екологічних наслідків 2015 р., який, у зв'язку з відповідними надзвичайними ситуаціями, можна назвати роком пожежних катастроф, серед яких домінуючу роль відіграли лісові пожежі, особливо на території зони від-

чуження, натомість нинішній 2017 р. також відзначився такими негативними природними явищами. Зокрема, за повідомленням ДНСН України у 2017 р. на території держави значно збільшилася кількість пожеж на відкритих територіях. Наприклад, у порівнянні з минулими роками, у 2017 р. кількість пожеж збільшилася в 3 рази, а площа, що постраждала від вогню, – у 2,4 рази. Якщо проаналізувати пожежі у лісах, то їх кількість збільшилася у 3 рази (площа – 3,7 рази), на торфовищах – у 2,8 рази (площа – 2,3 рази), а суха рослинність та побутове сміття спалахували в 3 рази частіше (площа збільшилася у 2,4 рази) [1]. За статистикою, саме людська діяльність є основною при-

чиною виникнення пожеж у природних екосистемах [2]. Зокрема, причиною численних лісових пожеж в останній час в Херсонській області глава обласної адміністрації вважає навмисні підпали. За словами губернатора, за останній час в області зафіксовано знищення 180 га лісу в результаті 145 підпалів [3].

Масштабні лісові пожежі, які з особливою інтенсивністю та розмахом поглинули нашу державу, зокрема, протягом останніх років, – є явищем не стільки локального, регіонального чи то державного характеру, а передусім – глобального, міждержавного, оскільки можуть розповсюджуватись (самі пожежі або їх наслідки) на значні території, включаючи і суміжні держави.

Разом з тим, статистика, подана Державною службою статистики України за декілька останніх років, зазначає про підвищення кількості та масштабів лісових пожеж поблизу ЧАЕС. Так, у 2015 р. наприкінці травня та на початку літа в Чорнобильській зоні кілька разів спалахували пожежі, до гасіння яких залучали авіацію. У липні 2016 р. в Чорнобильській зоні спалахнула пожежа, яку гасили три дні. Цього, 2017 р. пожежа на території Луб'янського лісництва розпочалася 29 червня і погасити її не вдавалось протягом 10 днів. Попередньою причиною цьогорічного займання фахівці називають те, що під час проведення технологічної вирубки лісу для прокладання залізничної рештки деревини і лісової підстилки [4]. І, не зважаючи на те, що представники ДСНС кожного разу наголошували, що загальний радіаційний фон у зоні відчуження залишався у межах норми, науковці лісівничого факультету НУБіП, детально досліджуючи ці факти, вважають, що межі локалізації пожежі поширювались на значно більші території, ніж було зафіксовано і констатація відсутності поширення радіації внаслідок пожеж на території ЧАЕС є також досить сумнівною.

У зв'язку з цим, аналіз причин виникнення лісових пожеж має важливе наукове значення. До того ж, з ним пов'язане дослідження таких важливих питань, як місце та ефективність держави у забезпеченні пожежної безпеки, взаємодія пожежної охорони з іншими державними органами, населенням та громадськими організаціями, вплив стану пожежної безпеки природних територій і об'єктів на соціально-економічний розвиток держави, добробут та здоров'я населення у цілому.

Проблематика сучасного стану причин, ризиків та загроз від лісових пожеж, відповідних викликів в нинішніх умовах на теренах нашої держави не раз поставала предметом дослідження цілої низки наукових праць фахівців як адміністративного, екологічного, земельного права, так і представників лісівничої науки, державного управління тощо, серед яких: В. М. Єрмоленко, В. І. Семчик, В. Б. Авер'янов, Ю. С. Шемшученко, П. І. Лакида, С. І. Зібцев, В. П. Печуляк та ін.

Окремі аспекти досліджуваної проблематики розглядалися у працях Л. О. Головки [5], І. В. Гиренко, В. І. Курила, В. В. Курзової [6] та мали неабияке значення під час підготовки наукової праці.

Метою статті є аналіз причин виникнення лісових пожеж, визначення кола проблемних питань у розрізі дослідження та формування власних висновків, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних з безпечною життєдіяльністю людини, суспільства і держави у цілому.

Одними з найбільших небезпек, що нещодавно спіткали Україну стали масштабні лісові пожежі поблизу ЧАЕС із загрозою надзвичайно тяжких наслідків, рівень яких ми маємо ще відслідковувати протягом певного часу.

Однією з найбільш масштабних за часів існування незалежної України є квітнева лісова пожежа поблизу ЧАЕС 2015 р. Однак і вона наприкінці червня цього ж року мала повторення щодо місця своєї локалізації. І знову таки, причиною є людський фактор, оскільки осередків загоряння визначено шість. Так, 29 червня на території комп-

лексу лісового господарства «Чорнобильська пуща» в Зоні відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення в районі с. Ковшилівка та смт Поліське в заплаві річки Уж виникло загорання сухої трави та очерету, яке поширилося окремими осередками на площі близько 130 га.

Загальна площа зелених насаджень зони відчуження склала близько 140,6 тисяч га. Лісовим багатством опікується комплекс лісового господарства «Чорнобильська пуща». Основне завдання створеного ще у 90-х підприємства – не дати радіонуклідам вийти за межі їх первинного розповсюдження [8].

Дослідники Чорнобильської аварії вважають, що такі пожежі свідчать про неналежне управління і фінансування зони відчуження, оскільки в разі кращої охорони зони загоряння (або ж підпалу) можна було уникнути [9]. До того ж, і повідомлення ДСНС України свідчать про те, що причиною вогню міг бути підпал, оскільки загорілося одразу в кількох місцях.

Таку ситуацію підтверджує і журналістське розслідування щодо причин пожежі. Зокрема, журналісти інформаційного видання «Знай», побувавши в зоні відчуження та поспілкувавшись з місцевими мешканцями, схиляються до думки, що пожежу створили штучно аби приховати факти масової вирубки лісу в Чорнобильській зоні. Версію місцевих підтверджують і величезні «залісини» в лісах – поля, вкриті пеньками значних розмірів. «Дорога до цих місць вирубок вкатана великими автівками. Таким чином, можна підозрювати, що пожежа є звичайною схемою відмивання грошей за підтримки чиновників» [10].

Слід звернути увагу на тривалі проблемні аспекти щодо відсутності та призначень керівників профільних органів, а саме – голів Державного агентства України з управління зоною відчуження та Державного агентства лісових ресурсів України. Відтак на тривалий час діяльність цих центральних органів виконавчої влади була «дезорієнтована» та позбавлена програм і стратегій розвитку. Наразі ситуація з Державним агентством України з управління зоною відчуження набула управлінської сталості, втім в самому органі наголошують на потребі набуття органом спеціального статуту, тобто координації роботи органу безпосередньо через Кабінет Міністрів України.

При вивченні та аналізі досліджуваного питання, ми, на жаль, маємо погодитись з точкою зору голови Конфедерації вільних профспілок України, який на своїй сторінці наприкінці літа 2015 р. зазначив: «Я вважаю, що підпалами у Чорнобильській зоні приховують злочини. Причиною нинішньої пожежі, якою зараз охоплені тисячі гектарів лісу, як і попередніх, є підпал. За повідомленням очевидців, ті місця, де сталося загоряння, важкодоступні. Не було там останнім часом і грозових дощів. Зате зовсім поруч незаконно вирубили здорові дерева. Це легко було встановити по пеньках, які там залишилися. Щоб замести сліди злочинів, і здійснюють підпали ті, хто вирубує ліс у забороненій для цього зоні відчуження поблизу ЧАЕС. 10 тисяч гектарів уже повністю вигоріло, а нині вогнем охоплено ще 5 тисяч гектарів. Це – подвійний злочин, бо окрім прямих збитків через крадіжку деревини та відволікання значних коштів і людських ресурсів на гасіння пожежі, наноситься непоправна шкода населенню Києва та навколишніх населених пунктів, де осідає радіоактивний попіл. Нинішня спекотна й суха погода сприяє поширенню вогню, який уже перетнув межу 30-кілометрової зони і рухається у бік Житомирської області. Проте відповідні служби чомусь не поспішають встановлювати реальні причини пожеж у лісах навколо ЧАЕС» [12].

Просто так у зоні навколо ЧАЕС ліс рубати заборонено. Адже зелені насадження вберігають світ від поширення радіації. Оскільки територія забруднена не суцільно, а плямами, при санітарних рубках ліс обов'язково проходить радіологічний контроль.

Законна торгівля чорнобильським лісом відбувається за певною процедурою і вивіз деревини на подальший

продаж передбачає необхідність отримання відповідного пропуску від керівництва зони відчуження і збереження на контрольно-пропускних пунктах усієї документації щодо вантажу, який вивозиться, тобто – доволі суворі та контрольовані вимоги. Натомість, за різноманітною інформацією як від громадянського суспільства, небайдужих та профільного експертного кола, у зоні відчуження всюди є сліди того, що існує також і незаконна торгівля, «сірий» обіг лісу. Його обсяги важко проконтролювати, як і те, наскільки цей ліс чистий від радіації.

Так журналісти викрили основні «рецепти» успішного бізнесу з продажу чорнобильського лісу. Відтак головним способом маскуванню незаконних операцій щодо отримання надприбутків від махінацій з чорнобильським лісом є масштабні лісові пожежі. «Цього року у Чорнобильській зоні було декілька масштабних пожеж. Ліс горів по кілька тижнів. Після пожеж залишається сотні гектарів роботи для лісорубів. Рецепт другий – приховати походження деревини. Рецепт третій – продати за безцінь. Рецепт четвертий – змішати з чистим лісом. Дуже часто ліс із зони відчуження просто змішують з деревами, які ростуть на офіційно чистих територіях. Так, наприклад, за словами робітників, відбувається на складі лісництва у Радчі. Згідно з даними реалізації цього лісового господарства, як за прямими експортним контактами, так і через посередників, деревину відправляють до Угорщини, Румунії, Польщі, Туреччини та інших країн» [8].

Пожежна небезпека лісів зростає в декілька разів внаслідок відсутності повноцінного лісового господарства, проекту протипожежного впорядкування території та інших чинників. На цей час територія зони відчуження тільки на 40% вкрита системою виявлення пожеж, відсутні дороги протипожежного призначення, час доставки протипожежних сил та засобів перевищує 40 хвилин (в Туреччині та Франції – норматив – 15 хвилин), а деякі частини зони недоступні взагалі. Протипожежні водоїми не забезпечують вчасної доставки води для гасіння до місця пожеж. Лісові пожежі не забезпечені засобами індивідуального радіаційного захисту. Протипожежні сили не навчені методам непрямой атаки для уникнення додаткового опромінення під час гасіння. Велика лісова пожежа загрожують опроміненню населення за зоною відчуження та забрудненню сільськогосподарських угідь та відкритих водойм на відстань до 100 км [13].

Досить показовою є відповідь першого заступника Голови Державного агентства з управління зоною відчуження на запит НУБІП України щодо необхідності прийняття термінових заходів у напрямку вдосконалення протипожежної охорони лісів, в якій йдеться: «Одночасно повідомляємо, що на цей час у зоні відчуження не існує проблеми «глобальних пожеж» і їх наслідків. Існуюча система протипожежних заходів та пожежні підрозділи працюють достатньо ефективно, щоб запобігти великим пожежам. У нинішній економічній ситуації і з огляду на інші проблеми, витратити значні кошти на створення нової протипожежної системи, на нашу думку, є недоцільним» [13].

Тобто, народне прислів'я: «Поки грим не гримне, мужик не перехреститься», на жаль, є доволі актуальним і щодо розуміння уповноваженими представниками держави необхідності застосування належного механізму запобігання та боротьби з лісовими пожежами у зоні відчуження.

Насправді у нас в державі доволі критична ситуація з матеріально-технічним забезпеченням відповідних служб. І саме це є першочерговою проблемою. Насамперед, це стосується авіаційної техніки, оскільки саме вона є «первинною та основною ланкою допомоги» в подоланні лісових пожеж. Зокрема, під час ліквідації квітневої лісової пожежі поблизу ЧаЕС прем'єр-міністром держави було акцентовано увагу саме на цій складовій проблематики: «У нас катастрофічна ситуація з технікою, якщо потріб-

но мати в Україні, як мінімум, 12 гелікоптерів для служби з надзвичайних ситуацій, а у нас їх два... Ми додатково зганяємо сили і засоби для того, щоб посилити авіаційну складову гасіння пожежі» [14].

У зв'язку з «кричущою» ситуацією, пов'язаною із значним збільшенням кількості лісових пожеж, нещодавно Державне агентство лісових ресурсів України анонсувало суму коштів, необхідну для придбання нових сучасних засобів для оперативного реагування на ситуації, пов'язані із лісовими пожежами, а саме – 150 млн. грн. на рік на оновлення протипожежної техніки [15].

Короткий витяг з доповіді оперативної відеоселекторної наради у Волинській обласній державній адміністрації начальника управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України у Волинській області досить яскраво та чітко описує увесь рівень небезпеки від триваючих лісових пожеж.

Зокрема, станом на 06 липня 2015 р. зазначено, що на Волині рятувальники вже третю добу гасять торф'яники, окрім цього, пожежі виникають і в лісах, і на полях. Є осередки, де пожежогасіння майже неможливе, бо там для цього немає води. Ситуація майже досягла критичної точки.

За словами головного надзвичайника області, на гасіння полум'я витрачають багато коштів, а з палив стягують тільки мізерний штраф за адміністративне правопорушення – 180 грн. [16].

Разом з тим, зауважимо, що нормами нещодавно введених в дію Законів України від 07 лютого 2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації європейських екологічних норм про охорону середовища рідкісних видів тварин і рослин» № 1829-VIII та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі» № 1832-VIII значно посилена адміністративна відповідальність, а відтак і суми штрафів, зокрема, і за порушення вимог пожежної безпеки в лісах.

Таким чином, природні пожежі останніх років яскраво показали прогалини, насамперед, щодо організації процесів недопущення та ліквідації досліджуваних явищ. І, як не прикро, змушують констатувати відсутність належної координації зусиль як на рівні держави, так і на локальному рівні між різними відомствами та відповідної державної політики у цілому. Підтвердженням чому є і відсутність злагодженого та оперативного реагування, спрямованого на мінімізацію наслідків вересневих пожеж 2015 р., коли вчасно та адекватно не реагували на ситуацію відповідні служби, починаючи від запізнілої реакції органів місцевого самоврядування.

Так, зокрема, 03 вересня 2015 р. кияни, як невдовзі і жителі інших регіонів нашої держави, опинилися в густому задимленні, чаді та смороді від токсичних речовин, які виділяються в результаті горіння. Всі ЗМІ, посилаючись на офіційні джерела зазначали, що такі наслідки жителі міста відчувають через лісові та торф'яні пожежі у Дарницькому лісопарковому господарстві та пожежі у Бородянському районі Київської області. Втім, за даними дистанційного зондування землі встановлено, що задимлення м. Києва 02-03 вересня є продовження процесу проходження диму з численних природних пожеж у Рівненській, Житомирській та Київській областях, частково на території Білорусі, які тривають як мінімум протягом 2-3 тижнів, а торф'яні – з квітня 2015 р., що негативно впливало на життєдіяльність сотень тисяч жителів значених областей [17].

На думку голови Всеукраїнської екологічної ліги, наявна у Києві система оповіщення цілком дозволяла столичній владі попередити киян про шкodu для здоров'я внаслідок задимленості, натомість люди прокинулися вночі від задухи. А проблема, яку кияни спостерігали 03 вересня,

підкреслила той факт, що влада досі не здатна адекватно реагувати на такі ситуації, попри досвід останніх місяців. «Ми аналізуємо цю ситуацію з червня ...», тоді вже стали очевидними недоліки всієї системи, пов'язаної з дотриманням пожежної і екологічної безпеки. Це був яскравий приклад нездатності державних структур здійснювати політику і функції, які на них покладені. Навіть в інших випадках – а була ціла низка пожеж у Чорнобильській зоні – ми спостерігаємо ті ж самі помилки. До таких помилок ми зараховуємо відсутність системи оповіщення. Навіть по Києву: ввечері дуже пізно лише на окремих каналах повідомили про цю загрозу. Багато киян залишили свої помешкання з відкритими вікнами. І вночі прокинулися від задухи. А вчора діти, які пішли в школи і садочки, перебували на вулиці і дихали цим забрудненим повітрям. Те, що сьогодні скасували заняття в школі, мало чим допоможе, тому що основний негативний вплив діти отримали вчора. Тому фактично у нас система оповіщення не працює» [18].

Керівник Регіонального Східноєвропейського центру моніторингу пожеж (REEFMC) у пошуці шляхів оптимізації досліджуваної проблематики, зазначає, що щільність пожеж у Білорусі та Польщі в рази менша, ніж в Україні, при однаковому надзвичайному рівні пожежної небезпеки за умов погоди, що вказує на незадовільну координацію роботи міжвідомчих протипожежних служб в Україні. Прикладом вдалої організації роботи протипожежних служб в Україні є період 01-20 серпня 2010 р., коли при однакових погодних умовах в Європейській частині Росії згоріло більше 200 тис. га лісів, тоді як в Україні – до 3 тис. га. Відтак, варто ознайомитись з Постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2010 р. «Про високу пожежну небезпеку» та Порядком організації протипожежних заходів під координацією Міжвідомчого Оперативного Штабу з ліквідації пожеж [17].

Таким чином, найбільш частими причинами лісових пожеж, пов'язаними із людським фактором, є: несвочасність гасіння трав'яних пожеж, які чи то з необережності, чи свідомо розпалюються, особливо на сільськогосподарських землях та дуже часто призводять до значно тяжчих

лісових та торф'яних пожеж; пожежі в заповідниках, лісових заказниках, в лісах, які знаходяться в користуванні у різних власників, переважно – агро-лісгоспів або комунальних лісових підприємств, де рівень пожежної безпеки слабо контролюється, а, отже, далеко не завжди відповідає нормативним вимогам.

Відтак, увага як науковців, фахівців-практиків, так і відповідних уповноважених представників держави має наразі зосередитись на виробленні спільних дієвих механізмів з метою оптимізації небезпек, пов'язаних з пожежними лихами, зокрема, в лісових масивах.

В той же час і посадовці, і екологи вважають, що системна проблема з «чорнобильськими пожежами» потребує негайного вирішення. Масштабні лісові пожежі поблизу Чорнобиля останніх років є якнайяскравішим доказом необхідності запровадження дієвих організаційно-правових механізмів зміни ситуації. Посиливши контроль за відповідною територією, застосовуючи принцип невідворотності покарання за порушення екологічних та інших норм законодавства, приймаючи до уваги будь-які факти трав'яних пожеж та адекватно реагуючи на них, вже можна значно покращити ситуацію в розрізі досліджуваної проблематики.

Разом з тим, слід звернути увагу на той факт, що причини та масштаби даних лісових пожеж у новинно-інформаційному просторі серед експертів та науковців доволі різняться, що свідчить чи то про недостовірність поданої інформації від держави, чи то про її необ'єктивний аналіз. В будь-якому разі, слід констатувати відсутність об'єктивної статистики щодо лісових та інших видів пожеж в екосистемах України, а приховування навіть не дуже принципових нюансів в подібних ситуаціях призводить до появи викривленої інформації та панічних настроїв серед населення. Досвід страшної трагедії, що сталася більше 30 років тому мав би навчити, принаймні, максимально широко та прозоро висвітлювати важливу для населення інформацію, що стосується безпеки довкілля, право на яку закріплене в Основному Законі нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каблучка Є. У 2017 році кількість пожеж на відкритих територіях збільшилася втричі // Є. Каблучка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://energolife.info/ua/2017/News/3899/%D0%A3-2017>
2. ДСНС закликає громадян не провокувати пожежі в екосистемах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rrda.gov.ua/news/2748>
3. Глава Херсонської ОГА вважає причиною лесних пожаров в області поджоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://realist.online/news/glava-hersonskoj-oga-schitaet-prichinoj-lesnyh-pozharov-v-oblasti-podzhogi>
4. Станом на 8 ранку гасіння пожеж у Чорнобильській зоні та торфовища на Київщині триває [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28589407.html>
5. Golovko L. O. Problems of international legal regulation of food security / L. O. Golovko // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2014. – № 197. – Ч. 2. – С. 291–296.
6. Курило В. І. Правове забезпечення збереження і використання генетичних ресурсів рослин через призму глобалізації проблеми біобезпеки / В. І. Курило, І. В. Гиренко, В. В. Курзова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2012. – № 173-3. – С. 98–116.
7. Гулак О. В. Забезпечення пожежної безпеки лісових масивів на сучасному етапі розвитку нашої держави / О. В. Гулак // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2013. – № 182. – Ч. 2. – С. 190–194.
8. Логінова О. Зона бізнесу: чорнобильський ліс на експорт (розслідування) / О. Логінова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.radiosvoboda.org/content/article/27212140.html
9. Солонина Є. Чорнобильська пожежа: жодної загрози для людей? / Є. Солонина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/26987737.html>
10. Ліс в Чорнобилі підпалили, щоб приховати вирубку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://firstsocial.info/news/lis-v-chornobili-pidpalili-shhob-prihovati-virubku-zhurnalistske-rozsliduvannya>
11. В Чорнобильській зоні відчуження – борги по зарплаті, незаконні вирубки лісу і відсутність керівництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kyiv.ridna.ua/2015/05/v-chornobylskij-zoni-vidchuzhennya-borhy-po-zarplati-nezakonni-vyrubky-lisu-i-vidsutnist-erivnytstva/>
12. Волинець М. Пожежами біля Чорнобиля намагаються приховати злочини / М. Волинець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zik.ua/ua/news/2015/08/16/pozhezhamy_bilya_chornobylya_namagayutsya_pryhovaty_zlochyny_volynets_616555
13. Зібцев С. Професор Сергій Зібцев про лісопожежну ситуацію у зоні відчуження ЧАЕС: держава має звертати увагу на наукові дослідження / С. Зібцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nubip.edu.ua/node/14697>
14. Яценюк: змін радіоактивного фону немає [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bbc.co.uk/ukrainian/entertainment/2015/04/150428_yatsenyuk_fire_chornobyl
15. Держлісагенство: на оновлення парку протипожежної техніки потрібно 150 млн грн на рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rbc.ua/ukr/news/goslesagentstvo-obnovlenie-parka-protivopozharnoj-1434627529.html>
16. На Волині рятувальники вже третю добу гасять торф'яники, окрім цього, пожежі виникають і в лісах, і на полях [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vgoles.com.ua/news/na_volyni_tretyu_dobu_gasyat_torfjanyku_okrim_cього,_pozheji_vynikaють_i_v_lisax,_i_na_poljah
17. Зібцев С. Регіональний Східноєвропейський центр моніторингу пожеж (REEFMC) інформує про задимлення м. Києва / С. Зібцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nubip.edu.ua/node/16230>
18. Система оповіщення в Києві дозволяла попередити про шкоду від диму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/27226451.html>